

SANTERI ALKIO

JUOPPOHULLU

Santeri Alkio

Juoppohullu

«Public Domain»

Alkio S.

Juoppohullu / S. Alkio — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	8
III	11
IV	14
Конец ознакомительного фрагмента.	16

Juoppohullu

I

– Ota ryyppy!

Vanhus katsahti ympärilleen. Ei ketään! Hän pani sikarintumpin uudestaan suuhunsa. Vetäsi. Katsoi silmät harallaan, hieman arkana oveen.

– Ryyppy! ota... sinulla on, kaapissa.

Vanha mies käännähti levottomasti penkillä, mutta suu oli mennyt nauruun. Puhuiko todellakin joku?

Mitä?

– Ryyppy sinun pitää saada... se on niin saakelin hyvää... Suussakin on outo maku, aivan kuin vasikan... tphyi! Vihellä! Kaapissa on... kamarissa.

Hän nousi. Huuli värisi – levottomuudestako vai sisäisestä nauramistarpeesta, ryypynolemisen tiedosta?

Tuo kuiskaaja? Kyllä hän sen tuntee. Vanha tuttu, omat ajatukset. Ne puhuivat joskus kuin sivullinen, milloin kiusaten, hännäten, pilkaten, milloin kiihottaen, selittäen tai tuomiten. Aina tilapäämielialojen mukaan.

Vanha Siimon Kirsi käveli yli suuren tuvanlattian takan luo, ottaakseen tulitikkuja muurinotsikolta ja sytyttääkseen sammuneen sikaarin. Yhtäkkiä pysähtyi puoli lattiassa. Hänen korvaansa kuului miehen huuto, kamala hätähuuto. Siinä oli sanojakin, mutta niitä ei eroittanut. Ainoastaan ääni!

Siimon Kirsi seisoi keskilattialla suu kauhusta auki valahtaneena, otsa rypyssä, koko olemus pelkkänä korvana.

Hän oli iso mies, yli kolmen kyynärän, hartiat jyrkästi kyömyssä, kasvot punakat, parta äsken ajeltu, tukka harmaa.

Huuto oli muuttunut kirkunaksi. Hän seisoi ja kuunteli yhä. Sitten se lakkasi. Kuuntelija huoasti helpotuksesta, astui. Lattia melkein notkahteli.

Joku tulee eteisessä. Kirsi tuntee jalankäynnistä renki-Joosen. Tyytymättömyyden väre käy yli kasvojen. Niillä kuvastaa säännöllisen alkoholinautinnon pysyvä punerrus ja punertava raukeus. Oli juuri aikunut pistäytyä omaan kamariinsa, mutta se renkilurkki tutkii ja arvaa.

– Veisaa! kuiskaa joku.

Siimon Kirsi tottelee kohta, alkaa hymistä matalalla äänellä:

"I-i-loit-se sie-lu-un Her-rras-ssa ja o-ole tu-r-vas' hy-yväs'!"

Joku nauroi. Siimon Kirsi käänsi päätänsä, mutta huomasi samalla että se olikin hän itse.

Renki viipyi eteisessä niin että Kirsi ehti kamariin. Ovessa hänet yllätti hätivä kiire ja aivan kuin pelkurin tunne. Taas juuri siinä kuiski ja hätyytti:

– Näkee se... renkinulikka, ja nauraa... ja kertoo maailmalle että sulla on viinaa ja sinä poltatat sitä... se katsoo selkääsi nyt... nyt ja arvaa että sinä menet ryypäämään...

Mutta kamarin ovi on jo kiinni ja renki kuuluu vasta tulevan tupaan. Rauhattuen tuumii Kirsi, että onko se jo mennyt päähän, vai? Polvet ovat hieman väsähtäneet. Mikä niissä? Ryypää.

– Näköön! Lempoako sinä siitä!

Todellakin. Hän röyhisti komeata rintaansa. Mitä? Kuuluiko se huuto taas? Ei. Astuu uudestaan tupaan ja jatkaa:

"Hä-än a-a-vun a-an-taa-a va-ai-vo-ois-saa", – Kirsi kävelee pöytäpenkille. Tuvassa vallitsee sunnuntairauha. Missä lienevätkin kaikki?

Joose on heittäytynyt pitkälleen penkille. Vanhan isännän veisuunhyrinä on hänelle jo kertonut, että sillä taas on. Tarkalla vainullaan hän haistaa, kun tämä astuu tupaan, hajun, joka lemahtelee penkille asti. Renki suoristautuu kismittelemään ja huokaa sanoiksi:

- Kun sais viinaa.
- Mitä sinä sillä? kysyy vanha Kirsi nuhtelevana ja otsa rypyssä.
- Tekee mieli.
- Piru sellaisen mieliteon antaa.
- Antaneeeko hänen piru vai Jumala, mutta mieleni mun tekee.
- Rukoile Jumalaa että ottais himon pois.
- Ottaiskohan? Joose nauraa takinhihaansa.
- Ottaa. Joka Jumalalta pyytää apua, pääsee pahoista himoista ja viettelyksistä, selittää Kirsi.

Samalla hänelle vilahtaa mieleen, mahtaako Joose huomata että hän on maistanut.

- Ei se mitään huomaa... sellainen tohlo, kuiskaa joku.

Kirsi ilostuu.

- Jumalaa pelkääväisen ihmisen ei tee ollenkaan mieli viinaa, hän tolkussaan selittää.

Joosea naurattaa. Hänen tekee mieli kirotta ja sanoa. Mutta kun on sydäntalvi ja tässä on hyvä ruoka ja hyvät hevoset, ei viitsi suututtaa äijää, kun se nyt pitää isännyyttä. Nuori isäntä... mikä tauti sitäkin vaivannee? Onko se juomisesta, vai? Sanovat että se jo näkee viinapiruja.

- Jumalaapelkääväinen ihminen nauttii kaikki jumalanlahjat kiitoksella.

Ja vähän ajan kuluttua:

- Nyt se on kaikki niin kallistakin että...

Se joku kuiski:

- Anna rengille ryyppy... kyllä se hintansa haukkuu... paremmin tykkää sinusta ja talosta... otat itse samalla julkisesti, Jumalalle kiitokseksi.

Lattiapalkit rusahtelevat. Siimon Kirsi astelee kamariin tuodakseen pullon. Juuri kun hän avaa kamarin oven, kuuluu taas se äskeinen huuto, mutta lakkaa kohta. Hän ei pysähdy sitä enää kuulemaan. Korva alkaa siihen tottua.

- Kyllä se siitä paranee... pitäis saada vain vähän parempaa... konjakkia.

- Ky-yllä, kyllä se siitä... pitää vain hankkia apteekista konjakkia.

Saat samalla itsekin suunmuutteen, kuiskaa se joku.

Siimon Kirsin rajupiirteinen suu menee hymyyn. Hän ottaa kaapista taskupullon ja hulauttaa. Etsii käsiinsä pikarin ja alkaa astua takaisin tupaan.

- Vihellä! Sano: piru, ja hymyile, renki tulee hyvälle tuulelle...

– Kylläpä se nyt taas. Siimon Kirsi melkein tuskaantuu. – Enhän minä ole monta ryyppyä ottanutkaan?

– Et, lemposoi, et ole. Raitis kuin pukki. Kun et vain räpytä silmiäs, niin renkikään ei tiedä yhtään. Vihellät vain, olet iloinen ja sanot: pirusekänä!

Joose kääntää päätään penkiltä makuultaan, kun kuulee lattian takanaan rusahtelevan. Vanha Kirsi pitää kädessään pikaria ja kaataa pullosta. Huulet viheltävät ja silmät veristävät.

- Pirusekänä, katso! Ei vapise vanhan käsi. Eikö ole luja? No ota ryyppy, poika!

Joose nousee vikkellästi.

- Oikeinko te viinaa?

- Mitä muuta, kieltolakia pitää noudattaa.

Joose ryyppäsi. Kehui että se oli hyvää, äkälteli, ryöki ja väänsi suuta.

Kirsi avasi jo suunsa alkaakseen hyräillä kun vei pullon takaisin. Mutta silloin kuului taasen vihlovan läpileikkaavana toisesta päästä rakennusta miehen hätähuuto. Molemmat jäivät suu ammollaan ja pelästyneen näköisinä kuuntelemaan. Vanhuksen käsi vapisi nyt. Hän ei ollut enää varma että voisi pitää kamariin saakka pullon ja pikarin käsissään. Siksi pisti ne taskuihinsa.

Hänen polvensa horjuivat ja silmissä kuvastui syvä levottomuus.

- Onko isäntä vielä kipeä? kysyi Joose.
- On, kipeä on.
- Sano, että poikasi on keuhkokuumeessa, kuiskattiin.
- Keuhkokuumetta, mitä lie.
- Vai keuhkokuumetta.

Pihalta kuului heleä lapsen nauru.

Vanhan Kirsin silmissä ilme kirkastui. Kävellessään pihaan päin antavalle ikkunalle lientyivät äskeisen tuskan pusertamat karkeat piirteet. Miehen ääni oli lakannut kuulumasta, mutta sen sijaan täytti pihan ja tunki tupaan lapsen iloinen kirkuna.

Ukko istui penkille ikkunan eteen ja punakka naama loisti nauttivasta riemusta. Pihassa leikki hänen poikansa poika, pieni, 3-vuotias Iiska, lumisilla äitinsä kanssa.

– Eipä nyt kuulu mitään, kuuli Siimon kuiskauksen, vavahti, väänteleikse levottomasti... Isävainajasi näki viinapiruja ja näet sinäkin... se on suvussa. Maijakin, tyttäresi on hulluna. Se on perintöhulluutta... sitä se on...

Vanha Siimon yritti hämmentää vainoavan ajatuksen kuiskivaa kiusaa ja koetti nauraa ääneen katsellen poikansa pojan eloisaa temmellystä.

- Se on suvussa... Iiskakin tuntee jo ryypyn, näitkö kerrankin?
- Joutavia, joutavia! ärähti vanhus.

Yritti vielä kerran nauraa pihassa leikkivän lapsen ilolle. Mutta häntä vapisutti oudosti. Mikä se vapisuttaa? Mieleen meni itsestään, että ryyppe sen poistaisi. Taitaa tupa olla vähän kylmä. Pullo kyllä oli taskussa, mutta Joose makasi penkillä, kasvot tosin seinäänpäin, mutta varmaan uinaillen valkoisia unia. Oli mentävä kamariin.

Juuri kun hän astui vanhanaikaisen korkean kynnyksen yli, uudistui taasen äskeinen miehen huuto. Tällä kertaa se koski vanhukseen niin että hän vaivoin sai jalkansa yli kynnyksen, johon oli vähällä kompastua. Samassa pääsi hiljaa:

- Mutta, herrajumala, onko se edes vieläkään lähettänyt hakemaan sille konjakkia?

II

Pikkuinen Iiska nauroi koko sydämellään ja kirkui:

– Nakkaan... nakkaan... nakkaan!

Iiskalla oli kädessään pallo sulavaa lunta.

Äitiään sillä uhkasi ja uhkasi. Äiti hyppi ja juoksi edellä, ilakoi ja lepersi:

– Iiskapa ei osaa... ei ylety äitiin... eipä osaa... eipä ylety!

Kultainen muru ei osaa.

– Otaan... otaan... ha-ha-ha-haa!

Lumipaakku sattui todellakin metrin päässä vehkeilevään äitiin. Tämä syöksi käsiksi pojuun, tempasi ylitsekuohuvassa hellyydenpuuskassa syliinsä, puristi rintaansa vasten ja peitti suudelmilla punottavat rehevät posket ja tunteelliset siniset silmät. Poikanen halaili häthätää, mutta lapikkaat pieksivät jo levottomina äidin uumia. Lapsi pyrki takaisin maahan jatkaakseen uudelleen äsken katkennutta kisaa.

Nainen oli pitkä ja solakka, ikä noin 30 tienossa. Vaalean villaisen huivin sisästä näkyivät hyvin kauniit kasvot. Silmät olivat harmaat ja kylmät. Kun hän katseli poikasensa temmellystä, tempasi tunne kuitenkin mukaansa. Silmäin kylmä, teräksinen välke sulii, niistä tuikki hehkuva rakkauden tuli. Ja kun nainen pusersi lasta rintaansa vasten, sai silmien hehku rajuavan, villin purkauksen tapaisen ilmeen. Kun lapsi ei tähän millään erikoistavalla vastannut, potkien pyrki vain takaisin lumipalloa heittämään, pakeni hehku.

Iiska yritti uudelleen kiihdyttää äitiä leikkiin. Mutta tämän silmistä oli kadonnut lämpö, yksin mielenkiintokin. Hän vastasi lapsen telmintään välinpitämättömänä, koneellisesti. Katse oli kääntynyt sisäänpäin. Ajatus askarteli muualla.

Poika kadotti mielenkiinnon äitiinsä. Hän luopui palloleikistä ja kiintyi pieneen, viheriäksi maalattuun kelkkaan. Heittäen äidin kokonaan itsekseen, rupesti Iiska panemaan lumipaakkuja kelkalle. Suojailman vuoksi olikin lumi koossa pysyvää. Lumikuorma kelkalla kasvoi, sen mukana lisääntyi lapsen mielenkiinto ja heräävän työnilon valtaava tunne.

Äiti oli jäänyt seisomaan monen sylen päähän lapsesta. Hänellä oli päällään tulipunainen, pitkähäkö villaröijy, lyhyt harmaa hame ja korkeat pieksut. Kaikki hyvin yksinkertaista. Mutta hänen ruumiinsa muodot ja ryhti vaikuttivat mieltäkiinnittävästi. Osasiko hän pukea tavallista sirommin vai oliko ruumis tavallista miellyttävämpi, on vaikea ratkaista. Joka tapauksessa hän, seisoessaan lumisessa pihassa, liikahtamatta, vaikutti siten että teki mieli katsoa.

Harmaitten terässilmien katse oli lapsen etääntyessä kääntynyt sisäänpäin. Koko kasvojen ilme oli saanut synkän sävyn. Hän muisteli jotain ja näytti unohtavan nykyisen hetken. Mitä kauemmin siinä seisoi, sitä syvempi suru ja epätoivo alkoi värittää ilmettä.

Kartanolla oli vallinnut sunnuntairauha. Palvelijatkin joko nukkuivat, tahi olivat kylässä. Joose oli äsken käynyt tallissa ja sieltä kuului nyt hevosten syönninlouksutus. Navetassa oli kaikki hiljaa. Ainoastaan muuan kana, äänestä päättäen, äsken putosi orrelta.

Eikä sairas isäntäkään ollut nyt huutanut puoleen tuntiin.

Iiska oli niin kiintynyt lumityöhönsä, että unohti kokonaan äidin, eikä muutenkaan äännellyt.

Taivas oli vetisen sinervä. Aamulla oli satanut lunta, nyt jälkeen puolisen oli suloinen talvisuvi. Se synnytti pitkien pakkasten jälkeen vienosti heräävän kevättunnelman.

Lapsi pihassa tunsu sen nostattavaa iloa. Se ahersi luonnon viittaamalla tavalla pitääkseen elämän liikkuvaa viriä voimassa. Teki työtä, kasasi lunta kelkkaan, veti sen toisaalle, kaasi ja haki uutta. Iiska eli työssään. Se oli hänelle elämää, – unta, rauhassaistumista ja lepoa ihanampaa. Lapsen silmistä loisti elinvoimainen elämänhalu, salaperäinen, aherrukseen, jotain tekemään valmis.

Kevät lähenteli, hiiviskeli luonnossa. Lapsi kuuli sielussaan sen kiehtovia ääniä.

Nainen oli astunut muutaman askeleen lähemmäksi leikkivää poikaa. Mutta siihen pysähtynyt aivan kuin tilaltaan siirretty muistopatsas.

Taas kuului sairaan miehen huuto. Se kävi kuin leikaten läpi vaikenneen, äänettömän sunnuntairauhaisen, kevään hiipivää lähentelyä tuntevan pihan.

Silloin vaimo liikahti. Hän katsahti yli olkansa rappusille, aivan kuin odottaen että sinne joku ilmestyisi. Mutta siellä ei näkynyt ketään. Huuto uudistui pienten välihetkien perästä. Viimeiseksi eroitti siitä:

– Apuun! Jeesus armahda!

Iiskankin huomio oli herännyt. Hän näytti kuultelevan. Juoksi äidin luo ja kuiski:

– Isä... isä... huutaa.

Äiti otti syliin.

Näytti siltä kuin hän olisi tahtonut lasta halailemalla puristaa sielustaan kuohuvan katkeruuden.

Poika kuunteli. Kun ei enää mitään kuulunut, pyrki uudelleen alas, otti kelkan ja alkoi juoksennella piirissä äidin ympäri matkien isän hätähuutoa:

– Jeesus armahda... Jeesus armahda!

Äiti oli juuri kieltämässä, kun ovelle ilmestyi mies alusvaatteissaan.

Hän piti kiinni pihtipielistä kahdenpuolen.

– Kun ei... kukaan... tule apuun! huusi hän katkerasti moittivalla äänellä.

– Mitä siellä sitten... tekee? virkkoi vaimo välinpitämättömästi. Mutta silmä jäi samalla seuraamaan miehen punertavia, päästä ulospullistuneita silmiä, jotka kauhusta pyörien alkoivat tuijottaa eteisen ikkunaa kohti. Sairaana valtasi koko ruumista tärisyttävä väristys. Tukka, joka oli saanut kasvaa pitkäksi, oli pörröllään ja pystyssä. Lihavilla läpikuultavan vaaleilla, pöyhöttyneillä kasvoilla virtaili hiki. Hän näytti vapisevan kauhusta. Ojentaen molemmat kätensä porraskäytävän kulmaukseen hän hyökkäsi, iski ja löi molemmin nyrkein. Kohta hän kuitenkin syöksi toiselle puolen käytävää, veti penkin alta varsiluudan ja alkoi hutkia seiniin. Samalla mies karjui, kiroili, siunaili ja tömistä jaloillaan. Veri vuosi suupielistä ja käsistä. Vihdoin pysähtyi raivostunut seisomaan. Silmissä vilahti hetkellinen älynvälähdys. Sairas lankesi polvilleen, ryömi lattiassa ja huusi Jeesuksen apua. Mutta samassa hulluudenkohtaus taas uudistui. Nurkassa näkyi hänen silmiinsä joku. Raivostuen syöksi hän jaloilleen, tempasi luudan ja alkoi hutkia, särkien ikkunat ja uhaten puhkaista lautaseinän.

Iiska oli hiipinyt äitinsä syliin. Yhdessä olivat he paenneet navettaan. Lapsi ei puhunut mitään, hän vain puristautui lujemmin äidin rintaa vasten ja vapisi. Kauhun ilme väreili vaimonkin kasvoilla. Lasta puristi hän rintaansa vasten aivan kuin turvaten siihen ja peitti tämän kasvot suudelmilla.

– Eliisa, virkkaa lapsi hiljaa ja katsoo äitinsä silmiin navetan hämärässä.

Eliisa vavahti. Miksi lapsi nyt juuri häntä ristinimellä puhutteli? Ja äänessä oli jotain isänsä äänestä silloin kun...

– Eliisa, virkahti Iiska uudelleen.

– Iiska, vastasi äiti jotain sanoakseen. Mutta lapsen puhuttelu tuntui arvoitukselliselta.

Joku avaa navetan oven. Vanha Siimon pistää päänsä sisään.

– Onko täällä ketään?

Oli. Eliisa selitti pelkäävänsä, niin ettei hän uskalla tulla. Vanhus sanoi, että he olivat Joosen kanssa avustaneet Malakiaksen sänkyyn. Mutta hän luulee, että on käytävä apteekissa. Kun se vain saisi muutaman ryypyn konjakkia, siihen paikkaan paranisi. Hän oli puhunut pojalle, että pitää tästä suunsa ja pistänyt lantin kouraan. Mutta Eliisan pitäisi nyt tulla, Malakias kaipa. Jos sen menee mieli pahaksi, se tulee uudestaan.

Eliisan sielussa oli yrittänyt nousta ilkeys. Ne ovat samasta lähteestä, isä niinkuin poikakin! Tuima mieli jo läikkyi. Mutta hän katseli vanhusta. Yhtäkkiä välähti mielessä, miten hyvä tämä ukko on ollut hänelle. Miten juuri siihen aikaan, jolloin miehensä markkinahäpeä tuli tiedoksi, tämän vanhuksen hienotunteinen osanotto hänen onnettomuuteensa oli melkein ainoa, mikä kiinnitti hänet elämään. Nytkin sai hän katsahdetuksi silmiin, näki rotevaa vanhuksen sielunpohjaan saakka:

mikä pohjaton, syvä suru, jota nytkin yritti peittää hymy ja vihellys. Mutta heti kun Eliisan katse silmänräpäykseksi pysähtyi uppoamaan vanhan Siimonin vielä veristävään silmään, alkoivat tämän huulet vapista. Silloin sulki Eliisan harmaa silmä.

– Voisitteko te, vaari, mennä apteekkiin?

Siimonin kasvoilla värähti iloisempi viri.

Juuri *tuota* ääntä hän oli miniästään houkutellut!

– Tietysti. Panen pikkusuodin puihin.

– Saako liskakin tulla? kysyi poika, joka nyt kieppui vaarin käsissä.

– Saako se tulla? kysyi ukko.

– Mutta... no on nyt kaunis ilma.

– Saa liska tulla, saa tulla, saa tulla!

Eliisan suu meni jo hymyyn. Poika oli kiivennyt isoisän syliin.

Puolipihasta palasi Eliisa vielä talliin, jossa isoisä jo laittoi hevosta.

– Mutta... eihän vaari vain mitään anna liskalle?

– Ole joutavoimatta!

– Sitä en minä sallisi, lapselle.

– Lakeristaa.

– Lakeristaa... noo, se ei mitään.

Hän vei pojan tupaan pukeakseen.

III

Oli apteekkarin nimipäivä. Pitäjään herroja istui apteekkarin pienessä kabinetissa iltapuhdetta tupakoiden. Olivat etsineet kukin mukavat istuimet. Niitä olikin tässä rikkaan miehen taide- ja mukavuusmaulla varustetussa huoneessa jokaisen tarpeiksi. Puhvelinnahalla päällystetty sohva ja nojatuoleja, joihin upposi aivan kuin henkilöityneen hekuman avattuun syliin.

Herroja oli kaikkiaan kuusi: apteekkari itse, pieni, mustapintainen, ulkomuodoltaan italialaista muistuttava, viekassilmäinen herra; rovasti, pieni ja alkavassa lihassa, nykerönenäinen, lapsellisen ja avuttoman näköinen, hemmoteltu vanhus; lääkäri, pitkä, hoikka, kaljupäinen maailmanmies; vallesmanni, täksi vieraskäynniksi arvelluttavan perinpohjaisesti pesty, ajeltu ja kammattu ja vahoitettu virkamies, jonka suupieli tuntui aina olevan valmis laskemaan riven herrassukkeluuden; liikemies, joka pingoittuneesta naamasta päättäen oli viime aikoina rikastunut gulashi. Näille kaikille oli riittänyt hekuman avattuja, erimuotoisia helmoja. Ainoastaan yksi istui tavallisella topatulla tuolilla taampana, lähellä ovea ja kakluunia. Hän oli nuori ja hyvin ujo, pitäjään äsken tullut kappalaisen virantekijä, armovuodensaarnaaja.

Apteekkari Lemón oli juuri tullut apteekista ja istahtanut korituoliin, jota pehmitti harvinaisen metsänelukan pitkäkarvainen kaunis talja, silmäillyt salavihkaan ympäri, tutkiakseen vierastensa viihtymistä. Hänen intohimonsa oli tämä kabinetti – rahan kera tietysti. Hän oli etsinyt omasta mielestään mielenkiintoisia taide-esineitä tämän huonekaluston lisäksi, huolimatta niiden kalleudesta. Ja kabinetti asetettiin näytteille aina, kun tuli vieraita. Sen piti synnyttää viihtymystä ja kalvavaa mielitekoa, nautinnonhimoa ja nautintoa. Salainen ilo, kun näki vieraitten silmissä kateudenvivahduksen kera hekumoivan, nauttivan ilmeen, siinä isännän palkinto.

Hänen silmänsä vaelsi ympäri seuruetta salaisin, terävin valonheittäjävivahduksin, tutkien ohimennen, hymyillen aina. Pastori Rapisen "hyljätyn" istumasijan hän oli heti huomannut, mutta ei siitä välittänyt. Sai kyllä istua siinä, papinsäällä, köyhä, hyvässä lykyssä jumalaapelkääväinen akkain pappi...

Hän alotti tarkastelunsa rovastista, Moiliaisesta, joka istui lähellä autuaasti hyvinvoipana, nenänykerö ja hieno sikaari pystyssä, ruumis vajonneena puhvelinahkaan kuin jumalankukkaroon. Rovasti ei puhu mitään, hän kuuntelee vain harvakseen puhallellen sikaarisavuja, kuuntelee sitä hajanaista keskustelua, jolla herrat yrittävät kuolettaa odotusaikaansa. Isäntä ajattelee: jumalanmies. Suu vivahtaa hymyyn. Hän sattuu vertaamaan rovastia ja itseään. Apteekkari oli vapaa-ajattelijä. Hymähtää: valitkoon Jumala itse meidän kesken!

Lääkäri, Heimopiittari. Apteekkarilla oli kaunaa tälle, joskus oli riidellykin. Nyt taasen sovittu. Mutta lääkäri oli joutavan tarkka muotojen mies. Ei jakanut spriireseptejä aivan apteekkarin halun mukaan, tuppautsi liian lähelle hänen ammattisalaisuuksiaan, "liehittelemään kansaa", y.m. Apteekkari koetti vakoilla lääkärin askeleita, voidakseen hänkin joskus astua kannoille, kostaa. Hän katsoi miestä syrjäsilmillä, kun tämä jutteli nimismiehen kera eräästä salapolttopuuhausta.

Seuraava oli nimismies Fors, apteekkarin paras ystävä. Riita oli joskus yrittänyt tulla siitä, kun apteekkari ei tahtonut aina uskaltaa täyttää nimismiehen huomattavaa spriitarvetta. Mutta jotenkuten oli siitä sentään päästy. Hra Forssilla ei ollut mitään erikoisharrastuksia. Hän oli vain virkamies, joka koetti teettää työnsä poliisikonstaapeleilla, voidakseen itse päästä niin vähällä kuin suinkin.

Liikemies Himosen naama oli jo alkanut loistaa. Hän puhui nimismiehelle kiihkeästi muutamasta kauppa-asiasta. Oli ollut kyseessä saada lisenssi jollekin suuremmalle "tavaraparttialle", mutta sitte ei ollut saatukaan. Eikä Himonen tiennyt missä vika oli. Arveli kuitenkin että se oli hallituksessa, joka ilmeisesti rajoittaa kansan etuja valvovain yksityisten liikemiesten kilpailuvapautta, jättääkseen suosimilleen armoitetuille vapauden nylkeä. Apteekkari oli alkanut mieltä tähän mieheen, huolimatta siitä, että sekin oli vain suomalainen nousukas. Mutta hänen suunnitelmissaan oli järkeä ja suuripiirteisyyttä ja puhui hauskaasti.

– Kas pastori! Apteekkari hypähti ylös korituolistaan. – Te istutte siellä ovipielessä vain. Tänne! Hän osoitti omaa tuoliaan.

Pastori nousi ja kumarsi kiittäen. Ei mitenkään hän isännän paikkaa!

Tässä on hyvä.

Apteekkari Lemón istui velvollisuutensa tehneen ilmeellä takaisin tuoliinsa.

Juuri silloin kannettiin juomavehkeet pöytään. Muuan ikkunaverho, joka ei ollut täysin sulettu, laitettiin. Ja kun palvelija oli mennyt, otti apteekkari pullon jostain ja laski sen salaperäisin hymyin pöytään. Puheensorina lakkasi. Rovasti kiinnitti katseensa katon läpi taivaasen ja imi savuja, nimismies pyyhki sikaaristaan tuhkan porsliiniaugurin ammittavaan kitaan ja hymyili jännitettynä. Tohtori katsoi hieman totisena pulloa, gulashi pani kätensä sievästi ristiin alkavan ylpeytensä päälle, ja katsomatta mihinkään, virkkoi:

– Hjaa – jaa – jaa.

Armovuodensaarnaaja ovipielessä oli saanut levottoman ilmeen. Hänen silmänsä vaelsivat nopeasti vakoillen yli seurueen ja palasivat aina pöytään, jossa karahvi seiso. Pastori liikahteli tuolillaan ja muutti jalkaa, katsoi kelloa ja isäntää vuorotellen. Mutta hän ei ilmeisestikään uskaltanut nousta, vaikka kaikesta päättäen teki mieli.

Kun isäntä oli saanut kaikki järjestykseen, virkkoi hän:

– Käykää päälle!

Pidättävä halpaus alkoi helpottaa.

– Mitä se isäntä? alkoi rovasti, laskien katseensa korkeuksista helmeilevään pulloon ja hymyillen rakastettavaa vanhanmiehen leppoisa hymyään. – Oikeinko se... eikö tämä ole laitonta?

Jotkut katsoivat, että puhuuko se tosissaan vai leikillä?

Armovuodensaarnaajan otsalla vilahti tyytyväisyyden ja ilon ilme.

Sitähän hänkin!

– Laitontako? Mitä sanonee tämä lainpalvelija? Apteekkari katsoi nimismieheen viekkaasti syrjittäin. – Mutta evankeliumihan on tullut laintäyttämiseksi, vai kuinka, setä?

– Niin, niin kyllä, vaan eihän sitä nyt sovi oikein tällaisiin. Rovasti pyyhki sikaaristaan tuhkan augurin suuhun ja ajatteli: kylläpä on ruma kuvatus, vaikka mukava. Jatko:

– Mutta se taitaakin olla vanhaa varastoa tämä, luvallista nauttia?

– Monen vuoden vanhaa, ilmoitti apteekkari.

– Ei taida kuuluakaan sitte kieltolain alle? Rovasti katsoi nimismieheen, pujottaen samalla muutamia sokeripalasia lasiin.

Forssin kasvoilla väikkyi iloisen pilkallinen ilme, kun lasiaan laittaessa loihe lausumaan:

– Se on näiden maallisten lakien kanssa jonkunverran samalla tavalla kuin taivaallistenkin: niissä on aina hieman tulkinnan varaa.

– Vai on se niin! sanoi rovasti nauraen makeasti. Minulla on ollut tänään vatsavaivoja. Jos nyt panen vähän vatsanlääkkeeksi, vai mitä tohtori arvelee?

– Minä voin antaa sedälle reseptin.

– Ja minä saan sen nauttia heti tässä?

– Paikalla. Rauhoittakaa vain omatuntonne.

– Ja siihen ei maallisen lain valta ulotu. Lääkäri on kieltolainkin ylitse kaikkivaltias, selitti Fors.

Pidättynyt odotustunnelma alkoi vapautua ja muuttua rattoisaksi pikkupiirimielialaksi. Kukaan ei kiinnittänyt erikoista huomiota armovuodensaarnaajaan, joka ovipielessään yhä levottomana harkitsi tuliko hänen mennä vai jäädä. Vihdoin isäntä huomasi.

– No pastori! Tehkää hyvin.

– Kiitoksia, minä olen raitis.

Nuori mies nousi aivan kuin aikeessa sanoa vihdoinkin hyvästi. Kaikki katsoivat häneen. Mutta hän ei vielääkään näyttänyt ratkaisseen tuliko viipyä vai lähteä.

– Vai olet sinä raitis, virkahti rovasti hieman pilkallisesti ja oneasti, sekä maisto samalla.

– Mutta eikö nyt sopisi pikkunen? kysyi apteekkari.

– Ei!

– Vai on pastori niin jyrkkä, totesi nimismies.

– Maassa, jossa on kansan ja eduskunnan säättämä kieltolaki, ei ainakaan *papille* muu sovi kuin ehdoton raittius.

Tämä tuli kuin pommi. Samalla kohtasivat hänen silmänsä rovastin katsetta, joka loukkauksesta välähti. Välittömästi tuli sieltä:

– Taidat tässä ruveta tuomariksi?

– Puhun itsestäni.

– Sanoit *papeista*.

– Siten kuin minä käsitan pappisvelvollisuuteni. Minä en saa harjoittaa mitään ylitsekäymisiä itse, joita minun tulee Jumalan ja yhteiskunnan lakien mukaan muilta kieltää.

Rovasti sovittautui vielä mukavammin hemmottelutuoliin, joka synnillisesti näytti häntä hyväilevän. Pää löysi entistä mukavamman tilan selkänojan yläreunaa vasten. Hieroen päänsä takapuolta, sovittaen siihen ja asetellen polveaan toisen päälle, koska se tässä tuntui niin erittäin sitä kaipaavan, hän virkkoi:

– Olet sinä nyt olevinasi... ää.

Siitä tunsu, että hänen mukavuuttaan oli häiritty. Tuo poikaviikari!

Olkoon ensinnä neljäkymmentä vuotta pappina ja tulkoon sitte...

– Minä en tahtonut loukata setää, sanoin vain itsepuolustuksekseni.

– Röyhkeyttä se oli... ää. Muna tahtoo olla kanaa viisaampi aina.

Meillä vanhoilla on ylitsekäymisemme, nuorilla heidän ylpeytensä... ää.

Rovasti ryypäsi. – Jumala näkee kaikki, hm.

Nuori pastori olisi voinut jo mennä, mutta ikävä yhteensattumus esimiehensä kanssa pidatti. Oli kovin vaikea ratkaista miten olisi meneteltävä.

Armovuodensaarnaaja ei ollut milloinkaan sattunut tällaiseen seuraan, jossa yleinen mielipide tuntui olevan niin jyrkästi toinen kuin hänen. Vain ylioppilasseuroissa oli ollut, minkä oli ollut, eikä juopottelevissa kuin pari kertaa. Mutta nämä olivat vanhoja herroja. Ne johtivat koko pitäjään sivistynyttä mielipidettä. Tunsivat tavat ja toisensa perin pohjin. Hän oli nuori, outo ja vieras. Jos hän alistuu, näyttäytyy hän raukaksi. Jos alkaa julkisen riidan, pitävät häntä pöyhkelijänä. Jos hän poikkeaa hymyillen tästä, antaa hänkin myönnetyksensä kieltolain rikkomiselle. Jos hän puhuu suunsa puhtaaksi, saa hän kaikki vihamieheikseen...

– En minä röyhkeydessä, alotti armovuodensaarnaaja nöyrästi.

Rovasti vääntäytyi mukavassa olinpaikassaan hermostuneesti.

– Minä vain käsitan Jeesuksen käskyn... jatkoi pastori.

– Mutta säästähän nyt, hyvä mies, tämä toistaseksi, puhkesi rovasti Moiliainen ja vaivautui nousemaan syntisenmukavalta istuimeltaan.

Nyt välähti nuoren papin silmässä. Hän suoristihe.

– No niin! Ehkä saan luvan sanoa hyvästi.

Hän oli saanut terästä sieluunsa, kätteli kaikkia ja lähti.

Rovasti Moiliainen painautui uudelleen syvään, pehmeään tuoliinsa, kilautti hieman kuuluvasti lasiaan.

– Maaliskuu taitaa olla... ää-hää...

Kilistettiin.

IV

Seura ilmeisesti tunsu vapautuneensa, kun armovuodensaarnaaja oli oven takana.

– Kyllähän hänellä on oikein, tavallaan, nuorella virkaveljellä, alotti rovasti hieman ryppyä silmäkulmassa ja helpottavaa hymyä lempeässä suusopessa. – Viinan nauttiminen on paha asia kansalle, hän jatkoi, ja moni siitä tekee itselleen helmasynnin. Mutta yhtä helposti sen jyrkkä kieltäminen tekee toisista fariseuksia. Meidän Herramme on asettanut niin viisaasti tässäkin, että on apostolinsa kautta kieltänyt *ylönjuomisen*, joka tuottaa pahennusta. Vähän, kohtuudella nautittuna on se jumalanlahja, joka erittäin iloittaa sydämen. Näin minulle jumalansanasta näkyy. Pieni hurma, jonka viina antaa, tekee ihmisen helläksi ja tunteelliseksi ja kun on pikkuisen päässä, voi uskovainen tuntea autuaallista Jumalan läsnäoloa ja unohtaa elämän synnillisempiä, raskauttavia huolia... ää.

– Mutta, niinkuin sanottu, hänelläkin, nuorella apulaisella on tavallaan oikein. Ei sovi papille kansan edessä maistaa, kun laki kieltää. Kansa on niinkuin apinoita, ne tekevät, varsinkin pahassa, kaikkea sitä mitä näkevät herrasväen tekävän edellä.

Rovasti pyyhki sikaarinporoa auguriin ja jatkoi:

– Nuoret papit saavat noutaa kansan mieltä, vanhana siihen jo tahtoo väsyä... ää.

Seura ei keskeyttänyt kertaakaan rovastia. Heidän silmistään loisti ilmeinen tyydytyksen ilo, sillä kaikki huomasivat vienon punerruksen rovestin lihavalla poskella ja silmäkulmassa pienen rypistyksen. Ukko oli armovuodensaarnaajan kera tapahtuneen keskustelun kiihotuksen johdosta huomaamattaan hieman hulauttanut.

– ... ää.

Tohtori huomasi, että pappi oli toistaseksi lopettanut ja sanoi:

– Minun ajatukseni, jos saan sanoa...

– Sanokaa... mielelläni! nyökäytti rovasti.

– on se, että nykyajan niin suurella päätöksellä esittämä vaatimus siitä, että sivistyneen väen tulee luopua kaikesta, jos nyt niin tahtoo sanoa: ylellisyysnautinnoista, antaakseen kansalle hyvän esimerkin, on yksi niitä vaatimuksia jotka valtaansa kurotteleva kansanvalta on itse muovaillut, kuten palvelijoilleen. Mutta mitään oikeuspohjaa sillä ei ole, vaikka...

– Koko kieltolaki on tällaisen... anteeksi että katkaisen, pyysi apteekkari.

– Sanokaa vain.

– Niin, koko kieltolaki on tällaisen, sairaan, fanaattisen uskonvimman ja kiihotuksen tulos!

– Jos ei nyt juuri niinkään... ää, kyllähän kansan ja myöskin eräiden herrasmiestenkin liiallista nautinnon vapautta pitää rajoittaa, kun eivät ne ymmärrä kohtuutta. Mutta kuitenkin... minä luulisin, että se Brattin järjestelmä olisi hyvin mukava. Siivot ihmiset saisivat ryppynsä nauttia ja olla silti kunnan kansalaisia, ei tarvitsisi tehdä sitä näin sulettujen kartiinien takana... ää. Naurahti.

Herrat nyökyttelivät päätään ja naureskelivat.

– Niitä on sellaisia, jatkoi rovasti, jotka tarvitsevat tässäkin asiassa lain holhousta, niinkuin tämä Malakias Kirsikin. Kuuluu olevan aivan surkeassa tilassa.

– Juonut tenttua ja pontikkaa... Siihen vie kieltolaki! huudahti apteekkari Lemón.

– Kerrassaan kieltolain uhri, vakuutti Fors.

– Mahdollista, myönsi rovasti, mutta kyllä se mies on pilalla.

– Täällä on aivan pääsemättömissä hänen kanssaan, sanoi apteekkari.

– Vaatii niin usein? kysyi nimismies.

Puheeseen sekausi Himonenkin:

– Kummallista. Se hänen isänsä, vanha Siimon Kirsi, on elinaikansa ollut kova viinamies, mutta en minä luule, että hän on milloinkaan viinapiruja nähnyt.

Tohtori katsoi gulashiin viistoon.

– Kelpo mies kaikin puolin, kuitenkin, vakuutti rovasti.

Oveen koputettiin. Apteekkari meni ja avasi raolleen.

– Täällä on Kirsin vaari, asiaa apteekkarille.

Kaikki katsahivat toisiinsa. Apteekkari pistäysi ulos. Vähän ajan kuluttua kutsuttiin lääkärikin. Kun he vihdoin palasivat, äännähti apteekkari istuessaan:

– Sellaista se tekee, kieltolaki!

– Noo, hillitsi tohtori. Minä pelkään että tässä on sittenkin kysymyksessä myöskin perinnöllinen alkoholismi.

– Oliskohan? kysyi rovasti mielenkiinnolla. Kuinka siellä ovat asiat?

– Tyypillinen *delirium tremens*.

– Oo... taas?

– Onko sitä ilmennyt jo ennen?

– Noin pari vuotta sitten, mutta se meni ohitse.

– Vai niin. Silloin en ollut täällä.

– Eikö vaadittu tohtoria sinne?

– Huomenna, jollei nyt hellitä.

– Mitä siihen sellaiseen... ää?

– Mitäpä juuri muuta kuin konjakkia.

– Saiko?

– Tietysti.

Rovasti vaipui hiljaiseen mietiskelyyn ja muu seura porisi minkä mitäkin alkoholin ensi vaikutuksen alaisena. Mutta lääkärin mielenkiinto oli tarttunut Kirsi-kysymykseen. Hän siirtyi lähemmäksi rovastia ja mainitsi halunsa.

– Niin, sanoi rovasti, siinä saattaa olla sukuperintöä ja romantiikallakin on osansa. Minä voin kyllä kertoa siitä jotain, jos herrat haluavat kuulla. Tarinalla on oma mielenkiintonsa. Kauppamies taitaa sen tunteakin.

Ja rovasti alkoi kertoa.

Tämä Kirsin suku on hyvin vanha talonpoikaissuku. Vanha isäntä, Siimon, lie nyt kuudenkymmenenviiden seuduilla, poika Malakias, nykyinen isäntä, mahtaa olla siinä 35 iässä. Suku on aina ollut paremmanpuoleisessa varallisuuden tilassa, elänyt siivosti ja nauttinut yleistä luottamusta. Mutta viinaanmeneviä ovat miespuoliset jäsenet olleet, kuten olen kuullut, jo tämän Siimoninkin isä. Ja Siimonin tytär on mielisairas, houruinhoitolaitoksen asukas.

Tämä nykyinen isäntä, Malakias, oli nuorena miehenä aivan ehdottomasti raitis. Hän oli harvinaisen kaunis nuorukainen, innokas urheilija ja lukumies. Sitä oli hauska nähdä, sitä poikaa, ja mielellään vanhempikin mies hänen kanssaan sanan vaihtoi.

Mutta sitten rupesi mies harrastamaan kilpa-ajoa. Hän hankki oriin, kulki sen kanssa kilpa-ajoista kilpa-ajoihin ja tottui hevosmiesten joukossa ryypiskelemään.

Näillä samoilla retkillä hän luultavasti tutustui nykyiseen vaimoonsa, jonka isä, suurviljelijä naapuripitäjästä, oli pojan vienyt kerran kotiinsa leikillään katsomaan tytärtään. Siitä tulikin tosi ja minun, vanhan miehen, täytyy kehua, että komean morsiamen Malakias sai. Rikas se myöskin piti oleman, vaikka sitä nyt ei vielä tiedä, kun isä on kiinni suurissa asioissa, kuuluu toisinaan kallistavan lasia hänkin ja tekevän silloin varomattomia kauppvoja, kun sattuu.

Sitten siitä ruvettiin puhumaan, että tämä Malakias rupesi juomaan aivan tuhottomasti. Entisestä siististä, raittiista miehestä tuli muutamassa vuodessa niin auttamaton juomari, että kertovat hänen jo pikku-ukkoja näkevän. Silloin kyllä, kun hän pysyi kotona, koetti hillitä itseään ja vaimokin taisi vaikuttaa, mutta kun taas lähti matkoilleen, silloin kaikki parannus meni nurin.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.